

NAXÇIVANDA BƏSTƏKARLIQ MƏKTƏBİNİN YARANMASINA TARİXİ NƏZƏR

Xülasə

Zemfira Babayeva bu məqalədə Naxçıvan Muxtar Respublikasında bəstəkarlığın yaranma tarixindən və eyni zamanda onun inkişafı yollarından bəhs edir. İlk musiqi məktəbinin açılmasında və bəstəkarlığın inkişafında bu məktəbin rolundan söhbət açır.

Məqalədə eyni zamanda aşiq yaradıcılığından danışılır. Bundan başqa Ərtoğrul Cavidin yadigar qalmış kamançası haqda məlumat verilir. Burada yaşamış musiqiçilərdən söhbət açılır.

Açar sözlər: *bəstəkar, musiqi, yaradıcılıq, mədəniyyət, pedaqoq*

A historical look at the establishment of the School of Composition in Nakhchivan

Summary

In this article, Zemfira Babayeva writes about the history of composition in the Nakhchivan Autonomous Republic and its development.

She mentions about the role of this school in the opening of the first music school and the development of composition.

The article also talks about the ashug creativity. In addition, information is provided about Ertugrul Javid's memorable kamancha. There is mentioned about musicians who lived here.

Key words: *composer, music, creativity, culture, pedagogue*

Giriş

Qədim tarixə malik Azərbaycan öz alimləri, sənət adamları və incəsənət xadimləri yaratdıqları sənət nümunələri ilə əsrlərin keşməkeşli yollarından keçərək, bəşəriyyətin mədəniyyət xəzinəsinə öz sənət incilərini bəxş etmişlər. Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olan Naxçıvan çox qiymətli maddi və mənəvi mədəniyyət irsinə malikdir.

Əvvəla, oxucuya Naxçıvan torpağı haqda qısa məlumat vermək istərdik. Naxçıvan Muxtar Respublikasının ümumi ərazisi 5 min 500 kvadrat kilometrdir. Əhalisinin sayı 450 min nəfər olar da, olmaz da. Amma məsələ torpağın genişliyində, yaxud əhalinin çoxluğunda deyil, söhbət bu diyarda yaşayıb-yaratmış şəxsiyyətlərdən gedir.

Naxçıvan –Atabəylər torpağının paytaxtı olaraq, bu torpaqda onlarla mədəni və tarixi abidələri qoruyub saxlamışdır. Belə ki, 1146-cı ildə Şəmsəddin Eldəgiz tərəfindən Atabəylər dövlətinin paytaxtının Naxçıvana köçürülməsi mədəniyyətin bütün sahələrində güclü inkişafına şərait yaradır. Təkcə onu demək kifayətdir ki, hökmdar öz xanımının şərəfinə ucaltdığı "Mömünə xatun" türbəsi, bir qadına, bir xanıma qoyulan böyük bir ehtiramın təəcəssümüdür. Dövrün böyük memarı olan Əcəmi Naxçıvanının zərgər dəqiqliyi ilə yaratdığı bu sənət əsəri bu gün də öz möhtəşmliyini qoruyub saxlamaqdadır. Başqa hansı bir dövlətin ərazisində bir qadının adına belə bir möhtəşəm abidə ucaldırılmışdır? Bu da bir daha bu diyarda qadının dəyərinin bu cür yüksək olması və sənətkarlığın inkişafının bariz nümunəsidir.

Mətləbdən şox da uzaqlaşmadan demək istərdik ki, Naxçıvan istər qədim və tarixi abidələri, istərsə də şəxsiyyətləri ilə tarixdə öz sözünü demişdir.

Əldə olunmuş sənət nümunələrini tədqiq edərkən aydın olur ki, Naxçıvanda yaranmış xalq mahnıları əsasən kiçik diapozona malik səslərdir. Melodiyaların özlərini isə qapalı oxumalar təşkil edir. Bu da Naxçıvanda yaranmış mahnıların qədimliyini sübut edir.

XVIII yüzillikdə musiqi mədəniyyətinin inkişafında müstəsna xidmətləri olan, dövrünün tanınmış müğənnilərindən olan Səttarın Naxçıvanda yaşayıb xanəndəlik etməsi burada musiqinin böyük inkişafından xəbər verir. Səttar İran şahı Məmməd Mirzənin sarayında xanəndəlik etmiş 1844-cü ildə Naxçıvana köçmüş və burada iki il yaşayıb yaratmışdır. Bundan başqa Süleyman xan tərəfindən Naxçıvana gətirilən muğam sənətini dərinlən bilən Molla İsmayıl, Əliş Xoşkeşinli, Kərbəlayi Baxşəlinin də musiqi sənətinin inkişafında xidmətləri az olmamışdır.

Bununla bərabər qeyd etmək lazımdır ki, Naxçıvan Azərbaycanın ictimai, siyasi, hərbi həyatına nə qədər töhvələr verib, bir o qədər də musiqi həyatına yüksək töhvələr bəxş etmişdir. Naxçıvan musiqi mədəniyyətinin öyrənilməsi, tədqiq olunması baxımından əvəzsiz xidmətləri olan naxçıvanlı bəstəkar və tədqiqatçısı Nazim Quliyevin “Naxçıvan musiqi mədəniyyəti tarixindən “adlı kitabından götürülmüş bir neçə cümlə:” Naxçıvan musiqi ifaçıları haqda tədqiqat apararkən məlum olur ki, onlar müxtəlif dövrlərdə müxtəlif şəraitdə yaşayıb yaratdıqlarından öz dövrlərində mövcud olan tələblərin təsirinə düşmüş, eyni zamanda musiqinin müxtəlif sahələrində yüksək sənətkarlıqlarını da nümayiş etdirmişlər. XVIII əsrdə zamanımızın məşhur musiqiçisi olan Muradağa Naxçıvanlının, dahi Aşıq Alının müəllimlərindən biri olan Ağ Aşıq Allahverdi Kosacanlının Naxçıvan bölgəsindən olmaları, bu diyarda yazıb yaratmaqları, eləcə də Naxçıvanı vəsf edən onlarca musiqi əsərlərinin yaradılması zamanın qəddar süzgəcindən keçərək bu gün də öz tərəvətini itirməməsi Naxçıvan musiqi mədəniyyətinin nəhəng köklü sütunları olmasından xəbər verir”.

Ağ Aşığın ölümündən sonra da (1860) Naxçıvanda və digər bölgələrdə onun davamçıları aşıq sənətinin inkişafında davamlı və məqsədyönlü işlər aparmışlar.

Ümumiyyətlə Naxçıvan musiqi mədəniyyətinin inkişafı digər xalqların mədəniyyəti kimi xalq şənlikləri və saray musiqisi ilə bağlı olmuşdur. Onlarca xalq mahnısı və rəqslərin Naxçıvan ərazisi ilə, bu diyarda igidlik göstərən mərd oğul və qızların adı ilə bağlı olması bu torpaqda bəstəkarlıq sənətinin yaranmasından xəbər verir. Naxçıvan torpağından axıb keçən Araz çayının, Şəhur düzündən axan Arpaçayın, bağlar diyarı Ordubadın, Şahbuzun, Batabatın buz bulaqlarını tərənnüm edən lirik mahnıları – Qaçaq Nəbi, onun Həcər xanımına vəsf olunmuş mahnılar adları bizə məlum olmayan naxçıvanlılar və yaxud bu torpaqda yaşayıb – yaradan bəstəkarlardan xəbər vermirmi? İllər-qərinələr keçməsinə baxmayaraq o mahnılar indi də öz tərəvətini itirməmişdir. “Naxçıvan diringisi”, “Naxçıvan”, “Ordubad”, “Şahbuz” haqqında saz və aşıq havaları, “Çit tuman”, “Araz”, “Apardı sellər Saranı” xalq mahnıları, Şəhur yallıları bu qəbildəndir. Deyilənlərə görə “Apardı sellər Saranı” Şəhurun Muğancıq- Mehrab, Muğancıq –Müslüm kəndlərindən axan Arpaçayında qorq olmuş Sara adlı bir nakam gəlinə Kosacan kəndində yaşayan musiqiçi tərəfindən ithaf olunmuşdur.

O var ki, naxçıvanlılar musiqisevərdilər. Və onların musiqi dəstgahı olardı üçlük (trio). Üçlüyün tərkibi tar, kaman və qavaladan ibarət olardı. Məhz bu tərkibdə 3 gün, 3 gecə toylar yola verilərdi. Təsədüfi deyil ki, mənfur qonşularımız olan ermənilər tez-tez naxçıvanlı musiqiçiləri öz şənliklərinə dəvət edərdilər. Bununla da bizim milli musiqimizi, mahnı və rəqslərimizi oğurlamağa başladılar. Sonralar müşaiət olunurdu. Hər şeyi yalnız oğurluq və xəyanətlə əldə edən bu millət çox təəssüflər olsun ki, bu gün də bu işi davam etdirir.

Naxçıvan şəhərinin lap mərkəzində “Zaviyyə məscidi” adlanan, sovetlər dönməndə Almaniya Kommunist Partiyasının liderinin adı verilmiş Telman klubu musiqi dərneyi yaradılmışdı. Həmin dərneyin tar məşğələsinə rəhmətlik Səfər Rəcəbov müəllimlik edirdi. Ağsaqqallardan, ağbirçəklərdən eşitdiyimə görə Səfər müəllim çox yaxşı tar çalarmış. Amma el toylarında qaval (dəf) çırparmış. İşin faciəli tərəfi bu adamın gözdən əlil olmasıymış. Amma buna baxmayaraq müəllimlik etdiyi nə qədər tələbələri olmuşdur. Onun tələbələrindən biri görkəmli bəstəkarımız Nəriman Məmmədov olmuşdur ki, bəstəkar onu sonralar ilk müəllimi kimi hörmətlə anaraq, xalq mahnı və rəqsləri bu müdrik insandan öyrəndiyini fəxrə yada salırdı. Zaman gələcəkdi, Nəriman müəllimə fəxri ad verildəndə özünün ilk müəllimi – uşaq vaxtından dünya işığına həsrət qalan Səfər Rəcəbovu- Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Sovetinə aparıb deyəcəkdi ki, əvvəl fəxri adı mənim müəllimimə verin. Bəli, bu xüsusiyyət yalnız qəlbində böyük insanlıq daşıyan bəstəkara xas ola bilərdi. Məhz Səfər Rəcəbov kimi pedaqoq, Nəriman Məmmədov kimi böyüklüyü olan bəstəkar, musiqişünas və pedaqoq Azərbaycan musiqisinə bəxş etmişdir.

Bəstəkarlıq janrının layiqli davamçısı olan, gözəl melodist, Azərbaycanda çox tez bir zamanda bəstəkar kimi şöhrət qazanan istedadlı musiqiçi Ramiz Mirişli ilk musiqi təhsilinə kamança çalaraq başlayır. Musiqi məktəbində oxuduğu illərdə İslam Səfərlinin sözlərinə yazdığı “Dalğalar” mahnısı onun yaradıcılığında

möhkəm zəmanətlə bəstəkarlığa yol açır. Naxçıvan torpağının yetişdirdiyi bu istedadlı musiqiçi Azərbaycan bəstəkarlıq tarixində özünə məxsus yer tutacaqdı.

Bir çiçək ki, yeni açmağa başlar,
Görənlər bir yarpaq həməən qoparar.
Ona toxunanlar həpsi vicdansız,
Könül çalan əli, canavar qansız.

Bu misralar əbədiyyət şairi Hüseyn Cavidin yadigarı Ərtoğrul Cavidin 1932-ci ildə yazdığı “Sönük həyat” şeirindəndir. Yəni V sinif şagirdinin qələmindən tökülən misralardır. Bu Ərtoğrul Cavidin ilk şeiridir. Düşünəndə ki, bu insan cəmi 24 il yaşayıb və yaşasaydı nələr yaradardı. Amma bu ömrə sığdıra bildikləri də çox mənalı və dərinidir.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunu fərqlənmə diplomu ilə bitirən Ərtoğrul həm də Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında təhsil almışdır. Bəstəkarlıq yaradıcılığı bu qısa və məşəqqətli ömrə sığdıran nakam insanın bacarığına heyretlənməmək mümkün deyil. Fortepiano üçün yazdığı “9 variasiya”, skripka üçün yazdığı “Poema”, Nizami Gəncəvinin 800 illik yubileyinə həsr etdiyi “Sevgili yar gəlmiş idi” romansı, “Gecə mahnısı”, skripka və fortepiano üçün adajiosu, Cəfər Cabbarlının sözlərinə “Bir sən idin, bir mən idim, bir də yamaclar” mahnısı, Nigar Rəfibəylinin sözlərinə “Eşq olsun”, Tahir Rəsizadənin sözlərinə “Sənin olaydım”, türkmən şairəsi Kəminənin sözlərinə “Leylanın vəsfi” romansları, “Şeyx Sənan”, “Məhsəti” natamam operaları, “Babəkin andı” simfonik poeması onun yaradıcılığına aiddir.

Üzeyir bəyin sevimli tələbəsi olan Ərtoğrul Cavid cəmi 2 il peşəkar musiqi ilə məşğul olmuş, Fikrət Əmirov, Hacı Xanməmmədov, Adil Gəray, Ədilə Hüseynzadə, Ağabacı Rzayeva ilə bir kursda təhsil almışdır.

Burda bir haşiyə çıxmaq istəyirəm. Şəkildə gördüyünüz bu kamança Ərtoğrul Cavidə aiddir. Bu kamança mənim atamın əmisi Cabbar Həmidova hədiyyə edilmişdir. Cabbar Həmidov həm tarda, həm də kamançada ustalıqla ifa edərdi. Mən, mənim bacı qardaşımın uşaqlığı bu kamançada çalınan musiqilərlə keçmişdir. Bizim musiqini sevməyimizin əsas səbəblərindən biri Cabbar müəllimin Azərbaycan musiqisini dərinədən bilməsi və bildiklərini bizə böyük sevgi ilə öyrətməsi olmuşdur. Bu gün də mənim musiqiçi olmağımın əsas səbəbi Cabbar Həmidovun mənə bəxş etdiyi musiqi sevgisi olmuşdur.

Cabbar Həmidov Qori Müəllimlər Seminariyasını bitirmiş, Naxçıvanını görkəmli ziyalı və eyni zamanda pedaqoq və musiqiçi idi. Qürur hissi ilə qeyd etmək istərdim ki, bəstəkar Ramiz Mirişlinin kiçik yaşlarında ilk kamança müəllimi məhz Cabbar Həmidov olmuşdur. Uşaqlığımız onun bizə həmin bu kamançada çaldığı mahnılar, təsniflər və muğamlarla keçmişdir. Çox böyük təəssüflə bildirməliyəm ki, bu kamançanın Ərtoğrul Cavidə aid olmasını ölümündən sonra Cabbar Həmidovun böyük nəvəsi Kanadanın Toronto şəhərində yaşayan həkim-kardioloq Gövhər xanim Hacıyevadan öyrəndim. Sağ olsaydı özü bu haqda daha ətraflı məlumat verə bilərdi. Hal hazırda bu kamança onun Bakıda yaşayan digər nəvəsi Cəlalət Hacıyevada qorunub saxlanmaqdadır. Bu da bizə Ərtoğrul Cavidin canlı yadığıdır.

Beləliklə, Naxçıvan musiqiçiləri haqda danışan zaman məlum olur ki, burada yaşayıb yaradan insanlar bir biri ilə yaxın təmasda olmuşlar. Eyni zamanda bir birləri ilə yaradıcılıq əlaqələri saxlamışlar.

Bəstəkarlığın bu cür uğurlu inkişafı, bu janra müraciət edənlərin sayını artırmağa başlayır. Belə bəstəkarlardan Məmməd Məmmədov, Məmməd Ələkbərov, Rəşid Məmmədovun da yaradıcılığı bu qəbildəndir. İlk yaradıcılıqlarını teatr musiqisində sınayan bu gənc bəstəkarlar, tez bir zamanda bu janra daha böyük həvəs və məsuliyyətlə yanaşmağa başladılar. Tamaşalara yazdıqları musiqidən başqa onlar digər janrlara da müraciət etməyə başladılar.

Yaradıcılığına bəstəkarlıqla başlamış görkəmli pedaqoq, Naxçıvanda truba və akkordeon siniflərinin açılmasında əvəzsiz xidmətləri olan Məmməd Məmmədovun xidmətləri danılmazdır. Həm mahnı bayramları və həm də məhsul bayramlarının keçirilməsində mühüm xidmət göstərən bu insan o vaxtki gənc nəslin yaddaşında özünə dərin iz salmışdır. Bütün kütləvi tədbirlərin təşkilatçısı və mahnıların bəstəkarı olan Məmməd müəllim, eyni zamanda istedadlı musiqiçiləri də üzə çıxararaq onların bacarıqlarını nümayiş etdirirdi.

Naxçıvan bəstəkarlıq məktəbinin səhifələrini vərəqlərkən bacarıqlı pedaqoq, musiqiçi və bəstəkar olan Məmməd Ələkbərovun adını çəkməmək olmaz. 1939-cu ildə Naxçıvanda ilk musiqi məktəbinin ilk məzunu olan Məmməd müəllim 1947-ildə A.Zeynallı adına Bakı şəhər orta ixtisas musiqi məktəbinin kamança üzrə xalq çalğı alətləri şöbəsinə daxil olur. Təhsilini başa vurub, Naxçıvana qayıtdıqdan sonra tez bir zamanda bəstəkar kimi tanınır. Onun naxçıvanlı şairlərin sözlərinə yazdığı “Əlincə qalası”, “Batabat” mahnıları bəstəkarın yaradıcılığının əvvəlinə təsadüf edir.

Naxçıvan musiqi mədəniyyətinin inkişafında xüsusi xidmətləri olan Rəşid Məmmədovun yaradıcılığı da diqqətə layiqdir. Rəşid müəllimin musiqiyə olan böyük istəyi onu Naxçıvan şəhər uşaq musiqi məktəbinə gətirib çıxarır. A.Zeynallı adına Bakı şəhər orta ixtisas musiqi məktəbində xalq çalğı alətləri şöbəsinə daxil olaraq, muğam dərslərini Ağabacı Rzayeva və Əhməd Bakıxanovdan alır. Məktəbi fərqlənmə diplomu ilə bitirdikdən sonra bəstəkar qələmini sınayaraq, “Küsmə ay qız”, “Yağma yağış”, “Baxma oğlan” mahnılarını yazır. Bəstəkar yaradıcılığında iri həcmli əsərlərə də müraciət edir. Onun xalq çalğı alətləri üçün yazdığı 3 hissəli süita buna misal ola bilər. O, eyni zamanda fortepiano üçün miniatürlər bəstələmişdir.

İnqilabdan sonra Naxçıvanda artıq proffesional bəstəkarlıq inkişaf etməyə başlayır. Üzeyir bəyin Naxçıvana gəlişindən və onun təşəbbüsü ilə Naxçıvan İcraiyyə Komitəsinin qərarı ilə 1937-ci ildə ilk Musiqi məktəbi yaradılır. Əlbəttə, məktəb təkcə kağız üzərində yaradılmır. Üzeyir bəy daim məktəbin işinin təşkili məsələsinə diqqətlə yanaşaraq, əsas diqqəti milli musiqi alətlərim olan tar və kamançanın tədrisinə verir. Qısa müddət sonra bu sıraya fortepiano da əlavə olunur. Üzeyir bəy Naxçıvan Muxtar Respublikasından SSSRİ Ali Sovetinə deputat seçilərkən ilk musiqi məktəbi olan 1 saylı musiqi məktəbinə bir ədəd piano

bağışlayır. Amma təssüflər olsun ki, bu alətin taleyi bəlli deyil. Bundan başqa məktəbdə tar kamanla yanaşı, klarnet, akkordeon, skripka və fortepiano sinifləri yaradılır.

1942- ci ildə bəstəkar Tofiq Quliyevin rəhbərlik etdiyi caz orkestrinin fəaliyyət göstərməsi, 1959-cu ildə Naxçıvan dövlət konsert briqadasının yaradılması, bəstəkar Xəlil Cəfərovun Naxçıvan şəhər uşaq musiqi məktəbində müəllim işləməsi və müntəzəm olaraq zamanəmizin məşhur dirijoru olan Niyazinin, görkəmli müğənnilər Bülbülün, Rəşid Behbudovun və digər musiqiçilərin yaradıcılıq əlaqələri həm bəstəkarlıq, həm də ifaçılıq sənətinin inkişafına böyük təkan vurmuş olur. Bundan əlavə əhalinin elmə mədəniyyətə olan marağı, Naxçıvan şəhərində və ərazi etibarilə ona bitişik olan kəndlərdə əhalinin say tərkibi, klub, mədəniyyət evlərinin və digər mədəniyyət müəssisələrinin ümumi sayı məktəbin uğurla fəaliyyət göstərəcəyinin əsas təminatçısı kimi şərtləndirilə bilər. Eyni zamanda Naxçıvanda Zülfüqar Hacıbəyovun yaşayıb yaratması və burada olan musiqi mühiti ilə Üzeyir bəyi yaxından tanış etməsi, poeziyamızın sönməz günəşi Hüseyn Cavidlə Üzeyir bəyin yaxınlığı, Cəlili Məmmədquluzadə ilə daimi yaradıcılıq əlaqələrinin olmasını göstərmək olar.

1960-1980-cı illərdə Naxçıvanda musiqinin inkişafı bəstəkarlıq sahəsində xüsusilə özünü göstərirdi. Bu baxımdan M.Məmmədov, M.Ələkbərov, R.Məmmədov, Ə.Məmmədov, E.Muradov mahnı yaradıcılığı ilə bərabər Naxçıvan Musiqili Dram Teatrı ilə sıx əlaqə saxlayaraq bir sıra tamaşalara musiqi bəstələyirdilər.

Bu gün Naxçıvan Muxtar Respublikası üzvü olan bəstəkarlar və musiqişünaslar öz yaradıcılıq imkanlarından istifadə edərək, milli musiqi mədəniyyətimizin inkişafı naminə var qüvvələri ilə çalışırlar. Görkəmli bəstəkar Xəyyam Mirzəzadənin sinfində bəstəkarlıq dərsi alan, Prezident mükafatçısı Kamal Əhmədov bir sıra maraqlı əsərlərin müəllifi kimi tanınır. Musiqinin müxtəlif janrlarında yazdığı əsərlər respublikamızın hüdudlarından kənarda tanınır.

Səfər Rəcəbovun şagirdlərindən biri, bəstəkar, pedaqoq Nazim Quliyev Azərbaycan Dövlət konservatoriyasında xalq çalğı alətləri şöbəsində bəstəkarlar Adil Gəray və Səid Rüstəmovun sinfində təhsil alarkən, eyni zamanda bəstəkarlıq fakültəsində oxuyur. Bəstəkarlar İttifaqının üzvü Afaq Cəfərovadan bəstəkar dərsləri alır. Forteplano üçün “9 prelüd”, “6 miniatur”. “Variasiyalar”, xalq çalğı alətləri orkestri üçün “Nəqşi cahan” süitəsi, “Səninlə”, “Dağlar küsüb” romanslarını və başqa əsərlərini yazır. İri həcmli əsərlərdən biri olan tar üçün yazdığı “Nəqşi cahan” konsertində tarın bütün imkanlarından məharətlə istifadə etmişdir.

Tanınmış bəstəkar Fərəc Qarayevin sinfində təhsil alan, gözəl bəstəkarlıq xüsusiyyətlərinə malik olan həmyerlimiz Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının üzvü Yaşar Xəlilov tələbəlik illərində fortepiano üçün “Prelüdlər”, “Variasiyalar”, simli alətlər üçün “Kvartet”, klarnet və fortepiano üçün “Sonata”, simfonik orkestr üçün “Simfonik poema” yazmışdır. Klarnet və fortepiano üçün yazdığı “Sonata” Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının plenumunda səslənərək SSSRİ Bəstəkarlar İttifaqının diplomuna layiq görülmüşdür.

Həm teatr və həm də mahnı yaradıcılığında bəstəkar qələmini sınaqdan keçirən Şəmsəddin Qasimovun da mahnıları tanınmış müğənnilər tərəfindən ifa olunur. Onun “Xatirələr”, “Sənin sevgin, mənim sevgim”, “Dedin: “Məhəbbət hanı” mahnıları dinləyicilər tərəfindən sevilir. “Gənclik” xalq teatri üçün 8 tamaşaya yazdığı musiqi, xor, fortepiano, skripka üçün yazdığı ritmik quruluşu və sadə melodik dili ilə oxunaqlı və rəvandır.

Bu gün Naxçıvan bəstəkarlar təşkilatında bəstəkar və musiqişünasların yaradıcılığının inkişafı üçün böyük qayğı göstərilir. Bu diyar Azərbaycan musiqi mədəniyyətinə Ərtoğrul Cavid kimi görkəmli bəstəkar bəxş edib. Üzeyir Hacıbəyovun sevimli və istedadlı tələbələrindən olan və vaxtilə bu qədim diyarda yaşayıb yaradan gənc sənətkar dövrünün amansız rejimindən xilas ola bilsəydi, şübhəsiz ki, Naxçıvan bəstəkarlıq məktəbi daha da inkişaf etmiş olardı. Azərbaycan musiqi xəzinəsi daha zəngin olardı. Naxçıvan diyarı Azərbaycan musiqi sənətinə R.Mirişli, N.Məmmədov, M.Ələkbərov, M.Məmmədov, R.Məmmədov kimi bəstəkarlar H.Qubadov, A.Babayev kimi, A.Zeynalov, Y.Səfərov kimi müğənnilər bəxş etmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Bəstəkarlar təşkilatı bir çox bəstəkarlar, musiqişünasların püxtələşməsində müstəsna rol oynamışdır. Hal-hazırda Bakı şəhərində yaşayıb yaradan Nazim Quliyev, Vasif Allahverdiyev, Səidə Məmmədova, musiqişünaslardan Güllü İsmayilova, Jalə Əliyeva və başqaları Naxçıvan bəstəkarlar İttifaqının yetirmələridir. Ümumiyyətlə gənc bəstəkarların yetişməsində və püxtələşməsində Bəstəkarlar təşkilatı müstəsna rol oynayır. Bu da bir daha Naxçıvanda bəstəkarlığın inkişafına böyük təkandır.

Ədəbiyyat

1. N.Quliyev: Bəstəkar Məmməd Məmmədov, B: 1998.
2. N.Quliyev: Naxçıvan musiqi mədəniyyəti tarixindən. Bakı-Elm 1999.